

Από την εποχή της Παξινού και του Κούν Τότε που η αρχαία τραγωδία θριάμβευε στις ξένες χώρες

Μιά ελληνική πολιτιστική λάμψη που έσβησε τα τελευταία χρόνια

Τώρα οι ξένοι μάς διδάσκουν

Παράλληλα με αυτή την «υποχώρηση» των ελληνικών παραστάσεων αρχαίας τραγωδίας και κωμωδίας στο εξωτερικό, είχαμε μία άνθηση παραστάσεων ξένων θιάσων, που έρχονται στην Ελλάδα να μάς παρουσιάσουν Αισχύλο, Σοφοκλή και Ευριπίδη.

Βέβαια, είναι τιμητικό για το αρχαίο ελληνικό θέατρο, που συγκεντρώνει την προσοχή των ξένων. Αλλά από την άλλη μεριά, άποτελει και ένα μέτρο του μεγάλου λάθους, που γίνεται στην Ελλάδα. Χαίρμαστε να βλέπουμε Αμερικανούς, Άγγλους, Ιάπωνες και Κινέζους, Γερμανούς και άλλους, να προσπαθούν να ζωντανέψουν στη σκηνή τον Οιδίποδα, την Μήδεια, την Αντιγόνη, με τον τρόπο φυσικά, που τους έρμυνεύουν αυτοί και που, όπως είναι φυσικό, δεν μάς ικανοποιεί τίς πιο πολλές φορές, ανεξάρτητα από το ύψηλο καλλιτεχνικό επίπεδο πολλών από τις παραστάσεις αυτές.

Εκείνο, που έχει σημασία γύρω απ' όλη αυτή την αναστροφή, που έχει γίνει (δηλαδή να μην πηγαίνουν τα δικά μας συγκροτήματα στο εξωτερικό να δίνουν παραστάσεις τραγωδίας και να έρχονται εδώ οι ξένοι να μάς παρουσιάζουν Αισχύλο και Σοφοκλή), είναι ότι υγαινει μειωμένο το ελληνικό όνομα. Τόχουμε πεί και άλλες φορές, πώς η αρχαία τραγωδία, η άπτικη κωμωδία θά μπορούσε, αν βρισκόταν στο ύψος που έπρεπε (από άποψης παραστάσεων), να είναι ο καλύτερος, ο άσυναγώνιστος πρεσβευτής του ελληνικού πολιτισμού ανά τον κόσμο - το πιο αξιόλογο άεγαγώγιμο καλλιτεχνικό προϊόν.

Δυστυχώς, φαίνεται ότι οι σημερινοί άρμύδιοι (από ύπουργείο μέχρι διοικήσεις και σκηνοθέτες των θεάτρων), δέν έκτιμούν όσο πρέπει ούτε αυτό που τους προσφέρεται για να λάμψουν, αλλά ούτε και αυτό που έχουν καθήκον να πράξουν. Είναι ένα άκόμη θλιβερό δείγμα παρακμής...

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Τά φαινόμενα πτώσης στον χώρο της αρχαίας τραγωδίας, από την άποψη των παραστάσεων τους στη χώρα μας, πικνώνουν συνεχώς, έτσι, που να πιστεύει κανείς βάσιμα, ότι περνάμε μιά σαφή περίοδο παρακμής.

Ωστόσο, σήμερα θά ήθελα να θίξω ένα άλλο θέμα, που πιστεύω πώς έχει ιδιαίτερη σημασία, όχι μόνο για την πολιτιστική μας ανέλιξη, αλλά γενικότερα για την προβολή της ελληνικής κουλτούρας.

Εδώ και δεκαετίες, με πρώτο τό Εθνικό Θέατρο, της εποχής Παξινού - Μινωτή, αλλά και με άλλα στελέχη, όπως τόν Θάνο Κωτσόπουλο, την Άννα Σινόδιου κ.λ.π., η ελληνική τραγωδία παρουσιάζόταν τακτικά στο εξωτερικό, τόσο σε εύρωπαικά κέντρα, όσο και στην Αμερική. Οι παραστάσεις έκεινες έδιναν στο εξωτερικό τό μέτρο των ελληνικών επιτευγμάτων σ' έναν καλλιτεχνικό χώρο, που είχαμε όλα τά εχέγγυα να διδάξουμε.

Ακολούθησαν οι παραστάσεις του Θεάτρου Τέχνης, του Καρόλου Κούν, που πραγματικά έντυπωσίασαν τίς εύρωπαικές πρωτεύουσες, δύσης και άνατολής, ενώ επίσης αξιόλογες ήταν και οι παραστάσεις, που έδινε τότε και τό «Πειραικό Θέατρο», που διηύθυνε ο Ροντήρης. Υπήρχε τότε μιά συνεχής ροή θεατρικών συγκροτημάτων αρχαίας τραγωδίας, από την Ελλάδα πρός τό εξωτερικό, που συνέβαλε στην προβολή του ελληνικού όνόματος.

Κάποια στιγμή, κυρίως μετά τό 1974, στην ροή αυτή πήρε μέρος και τό Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, που παρουσίασε την «Ηλέκτρα» στη Σοβιετική Ένωση, με σκηνοθεσία Βολανάκη και άργότερα άρκετές παραστάσεις σε χώρες του σοσιαλιστικού μπλόκ, με σκηνοθεσία Εύαγγελάτου και άλλων. Παράλληλα, στά θεατρικά συγκροτήματα, που έδιναν παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας και κωμωδίας στο εξωτερικό, προστέθηκε και τό «Αμφι-Θέατρο».

Οι παραστάσεις του ΚΘΒΕ

Οι παραστάσεις του

ΚΘΒΕ στο εξωτερικό, είχαν, μάλιστα, άρχισει να ρίττει, με την παρουσίαση έργων στην Κύπρο, όπου τό «κρατικό θέατρο» μάς συνέχισε να πηγαίνει σχεδόν κάθε χρόνο.

Οι τελευταίες παραστάσεις του ΚΘΒΕ έξω, ήταν με την «Εκάθη» στο Μεξικό, την άνοιξη του 1982 και με την «Ελένη» στά Εύρωπαικά, στις Βρυξέλλες, Ηδη, όμως, είχε άρχισει να διαφαίνεται ότι όλη αυτή η θετική δραστηριότητα του ΚΘΒΕ στο εξωτερικό, θά σταματούσε. Οπερ καλ έγένετο.

Οι περισσότερες έξορμησεις του ΚΘΒΕ σε ξένες χώρες έγιναν με τη μεσοάδηση του Κρίτα, του καλλιτεχνικού του γραφείου, που είχε αναπτύξει αξιόζηλευτη δραστηριότητα. Φυσικά, τό γραφείο του Κρίτα ήταν μιά επιχείρηση και απέθλεπε σε κέρδη. Ωστόσο, η προσφορά του ήταν θετική - πράγμα που άποδειχθηκε στη συνέχεια, όταν, δηλαδή, τόν παραμέρισαν. Οι παραστάσεις που δόθηκαν, με την βοήθειά του, ήταν οι καλύτερα οργανωμένες και δέν παρουσιάζαν προβλήματα.

Βεβαίως, διατυπώνονταν άρκετές γκρίνιες. Θυμούμαι πώς, όταν πήγαμε στο Μεξικό και παρουσιάσαμε την «Εκάθη», σε ένα πολύ αξιόλογο φεστιβάλ και στην πρωτεύουσα, οι ίδιοι οι ήθοποιοί διαμαρτύρονταν γιατί δέν πληρώθηκαν σε δολάρια, αλλά σε δραχμές και δολάρια, για μιά θιντεοσκόπηση παραστάσεως, που έγινε χωρίς ιδιαίτερο κόπο, μιά και οι κάμερες κινηματογραφούσαν μιά από τίς προγραμματισμένες παραστάσεις. Μάλιστα, μιά κυρία του θεάτρου, την άκουσα να φωνάζει πώς «της πίνουν τό αίμα»....

Με την κυβερνητική άλλαγή και με τόν παραμερισμό των μεσοάζόντων, ο Κρίτας έπαψε να

συνεργάζεται με τό ΚΘΒΕ. Τό επόμενο ταξίδι ήταν στά «Εύρωπαικά» των Βρυξελλών, όπου κυριολεκτικά, κανείς δέν γύρισε να μάς δει, ενώ σε όλα τά προηγούμενα ταξίδια τό ΚΘΒΕ γινόταν δεκτό με τιμές, με δε-

μαί. Τώρα κανείς δέν «πίνει τό αίμα» των άγαπητών μάς καλλιτεχνών και κανείς, φαίνεται, δέν έχει όρεξη να δοκιμάσει τό ταλέντο τους. Και, δυστυχώς, αυτό δέν συνέβη μόνο με τό Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλά-

Μιά ομάδα ήθοποιών του ΚΘΒΕ στη Σοβιετική Ένωση, όταν θριάμβευαν με τους «Πέρσες» και άποθεώθηκαν από τό κοινό της Μόσχας και του Λένινγκραντ. Επίσκεψη στό Κρεμλίνο, μπροστά σε ένα ιστορικό κανόνι.

ξιώσεις, με την παρουσία του πρεσβευτή μάς στην κάθε πρωτεύουσα, με την παρουσία ύπουργών των φιλοξενούμενων κρατών και πολλά άλλα.

Και βέβαια, δέν είναι ότι χάθηκαν κάποιες δεξιώσεις, αλλά τό γεγονός ότι στις παραστάσεις του ΚΘΒΕ δέν δίδονταν παρά έλάχιστη μόνο σημασία. Θά θυμίσω πώς οι κριτικές, που έφερνε μαζί του τό κλιμάκιο, που ταξίδευε, ήταν πάντα έγκωμιαστικές, που σημαίνει ότι τό ελληνικό όνομα προβάλλονταν σημαντικά με τίς περιοδείες εκείνες.

Τό ταξίδι στις Βρυξέλλες ήταν τό τελευταίο, άπ' ότι θυμά-

δος, αλλά σχεδόν με όλα τά θεατρικά σχήματα, που συνήθως περιόδευαν στο εξωτερικό.

Η άλήθεια είναι, ότι σήμερα θά προβληματιζότανε κανείς να άποπειραθεί μιά τέτοια περιοδεία. Τι να πάει να δείξει; Με την πτώση, που έχει σημειωθεί στις παραστάσεις τραγωδίας

και άπτικής κωμωδίας, στά τελευταία χρόνια, κυρίως στις δύο κρατικές σκηνές της χώρας, θά ήταν προβληματικό και παρακινδυνευμένο να πηγαίναν κάποιες παραστάσεις σε ξένες χώρες.